

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

TRƯỜNG

Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

BÀI THU HOẠCH

BỒI DƯỠNG THƯỜNG XUYÊN GIÁO VIÊN

Module TH32: Dạy học phân hóa ở tiểu học

Năm học:

Họ và tên:

Đơn vị:

1. Mục tiêu giáo dục phổ thông và mục tiêu giáo dục tiểu học

a) Mục tiêu của giáo dục phổ thông:

Mục tiêu của giáo dục phổ thông là giúp học sinh (HS) phát triển toàn diện về đạo đức, trí tuệ, thể chất, thẩm mỹ và các kỹ năng cơ bản, phát triển năng lực cá nhân, tính năng động và sáng tạo, hình thành nhân cách con người Việt Nam xã hội chủ nghĩa, xây dựng tư cách và trách nhiệm công dân; chuẩn bị cho HS tiếp tục học lên hoặc đi vào cuộc sống lao động, tham gia xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

b) Mục tiêu của giáo dục tiểu học:

Giáo dục tiểu học (GDTH) nhằm giúp học sinh hình thành những cơ sở ban đầu cho sự phát triển đúng đắn và lâu dài về đạo đức, trí tuệ, thể chất, thẩm mỹ và các kỹ năng cơ bản để tiếp tục học trung học cơ sở.

Nền tảng nhân cách, kỹ năng sống, kỹ năng học tập cơ bản (nghe, nói, đọc, viết và tính toán) của HS được hình thành ở tiểu học và được sử dụng trong suốt cuộc đời của mỗi con người. HS tiểu học được dạy từ những thói quen nhỏ nhất như cách cầm bút, tư thế ngồi viết, cách thưa gửi, đi đứng, ăn mặc cho đến các kỹ năng tự phục vụ, kỹ năng giao tiếp, các kỹ năng học tập và khả năng tự học, sáng tạo. Như vậy, GDTH có giá trị cơ bản, lâu dài, có tính quyết định. Vì thế, làm tốt

GDTH là đảm bảo sự phát triển bền vững của đất nước.

2. Tầm quan trọng của việc dạy học phân hoá ở cấp tiểu học

Quá trình dạy học gồm hai hoạt động có quan hệ hữu cơ: hoạt động dạy của giáo viên (GV) và hoạt động học của HS. Cả hai hoạt động này đều được tiến hành nhằm thực hiện mục tiêu giáo dục. Trong quá trình dạy học, cần dựa trên nhu cầu, hứng thú, thói quen và năng lực của người học. Chính vì vậy, việc dạy học theo nhóm đối tượng sẽ giúp cho tất cả HS đều tích cực học tập. Từ đó đạt được chuẩn kiến thức, kỹ năng của bài học, đồng thời phát triển năng lực học tập của từng HS.

- Dạy học phân hóa sẽ giúp chúng ta khai thác tối đa năng lực của học sinh khá giỏi.
- Dạy học phân hóa cũng sẽ giúp chúng ta phụ đạo, kèm cặp học sinh yếu kém tiến bộ trong học tập.
- Tiến hành khảo sát, phân loại đối tượng học sinh ngay từ đầu năm học.
- Lập kế hoạch kèm cặp giúp đỡ và bồi dưỡng các em.
- Luôn quan tâm tới từng đối tượng học sinh, phát huy khả năng học tập của từng em.
- Trong mỗi tiết học (tiết chính) giáo viên cần phải chú ý tới các đối tượng học sinh . Học sinh yếu đưa các câu hỏi dễ nhằm tạo hứng thú và giúp các em nắm được các kiến thức cơ bản của môn học. Với học sinh khá giỏi đưa thêm câu hỏi mở rộng để phát huy khả năng sáng tạo của các em.
- Tiết Bồi dưỡng – phụ đạo mà dạy nội dung toán cần được GV nghiên cứu kỹ từ khâu soạn bài. Bài soạn cần thể hiện rõ nội dung phân hoá đối tượng học sinh.

3. Phương pháp thực hiện dạy học phân hoá đối tượng ở một số môn học ở tiểu học.

Như chúng ta đã biết, đổi mới phương pháp dạy học (PPDH) ở tiểu học tập trung theo những định hướng cơ bản: Phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của HS; hình thành và phát triển khả năng tự học cho HS; đảm bảo tính phù hợp với đối tượng giáo dục và đặc điểm vùng, miền; đảm bảo tính trực quan; thực hiện dạy học tích hợp... nhằm khơi dậy hứng thú học tập cho HS.

Ở tiểu học, đảm bảo tính phù hợp với đối tượng giáo dục là tôn trọng sự phát triển của

mỗi cá nhân, tạo cơ hội phát triển tối đa khả năng cho mỗi người học qua dạy học phân hoá, bồi dưỡng HS có năng lực, phụ đạo HS yếu, HS có khó khăn trong học tập... Chấp nhận sự đa dạng trong giáo dục thể hiện tính nhân văn của GDTH. Tính phù hợp trong dạy học ở tiểu học còn thể hiện ở sự phù hợp với đặc trưng môn học, hoạt động giáo dục; phù hợp với điều kiện, hoàn cảnh cụ thể của lớp học, của nhà trường, của địa phương...

Phương pháp thực hiện dạy học phân hoá đối tượng ở một số môn học ở tiểu học gắn liền với việc tổ chức dạy học. Tổ chức dạy học ở tiểu học linh hoạt, đa dạng phù hợp với mỗi đối tượng HS và điều kiện của nhà trường. Có thể tổ chức học theo cá nhân, theo nhóm, theo lớp; có thể học trong lớp hoặc ngoài lớp; có thể chuẩn bị bài ở nhà hay sinh hoạt theo các câu lạc bộ... giúp HS học tập hứng thú và đạt kết quả cao. Ví dụ, có thể tổ chức theo hướng các hoạt động giáo dục trên cơ sở phù hợp khả năng và nhu cầu của HS, chia HS theo các nhóm: Nhóm củng cố kiến thức; nhóm bồi dưỡng năng khiếu, sở thích; nhóm phát triển thể chất; nhóm phát triển nghệ thuật; nhóm hoạt động xã hội... Nên dành thời gian thích đáng cho việc tự học của HS với sự hướng dẫn, giúp đỡ thích hợp của GV. Tất cả hướng vào mục tiêu phát triển toàn diện cho HS.

Như vậy, phương pháp, hình thức tổ chức dạy học ở tiểu học phải phù hợp với nội dung, đối tượng, điều kiện cụ thể của mỗi lớp học. GDTH thực hiện mục tiêu dạy chữ - dạy người, hướng tới mục tiêu phát triển con người toàn diện. Với mục tiêu đó, GV cần có cách nhìn tổng thể, tích hợp các nội dung giáo dục của các môn học, giải quyết hài hoà các nhiệm vụ học tập, đó cũng chính là giải pháp tối ưu để đạt chất lượng, hiệu quả giáo dục ở tiểu học.

4. Các điều kiện để thực hiện hiệu quả việc dạy học phân hoá ở tiểu học

Với ý nghĩa đảm bảo cho việc thực hiện tốt các mục đích dạy học đối với tất cả HS đồng thời khuyến khích phát triển tối đa và tối ưu những khả năng của cá nhân trong quá trình học tập, dạy học phân hóa (DHPH) đang được xem là một giải pháp phổ biến hiện nay.

DHPH là phương pháp dạy học có tính đến sự khác biệt của người học (cá nhân) hoặc nhóm người học. Ở tiểu học, DHPH thường được thể hiện ở việc lấy chuẩn kiến thức, kỹ năng làm nền cơ bản. Ngoài kế hoạch dạy học, thông thường phân hóa để có những kế hoạch dạy học phù hợp, đưa HS yếu kém đạt chuẩn và giúp các đối tượng đã đạt chuẩn hoặc khá, giỏi phát triển ở mức cao hơn. Ngoài ra, ở một số nơi DHPH thể hiện ở việc tổ chức cho HS học theo chương trình tự

chọn môn học.

a. Sơ lược một số vấn đề về cơ sở lí luận

Theo tác giả Nguyễn Bá Kim, DHPH có thể được thực hiện theo hai hướng: “DHPH trong” và “DHPH ngoài”. DHPH trong (hay còn gọi là phân hóa nội tại) là sử dụng những biện pháp phân hóa thích hợp với các đối tượng khác nhau trong cùng một lớp học, trong cùng khoảng thời gian, đảm bảo thống nhất một chương trình và kế hoạch dạy học. Nhìn bề ngoài “DHPH trong” không có gì khác biệt so với các lớp học thông thường. “DHPH ngoài” là sử dụng những biện pháp phân hóa thích hợp để phân hóa rõ rệt về nội dung và cả hình thức tổ chức dạy học, tức là hình thành những nhóm ngoại khóa, lớp chọn, trường chuyên, sử dụng chương trình chuyên biệt, nội dung và kế hoạch

dạy học không lệ thuộc chặt chẽ vào SGK.

Trong thực tiễn DH hiện nay, thường có hai hình thức DHPH gọi là “DHPH trung gian” và “DHPH bộ phận”. DHPH trung gian là DHPH dựa trên sự thống nhất của mục tiêu dạy học cho tất cả các đối tượng HS. HS có thể chọn một môn học hay lĩnh vực học tập mà mình ưa thích hoặc có sở trường để học chuyên sâu theo chương trình và tài liệu riêng. Hình thức này ở tiểu học được gọi là dạy học theo chương trình tự chọn. DHPH bộ phận là DHPH diễn ra ở cấp độ tổ chức hoạt động dạy học. Trong cùng một nội dung học tập, GV vận dụng các phương pháp và kĩ thuật dạy học tích cực để tạo cơ hội cho HS được học tập phù hợp với nhịp độ phát triển của cá nhân, nhằm đạt hiệu quả học tập cao nhất ở mỗi HS. Như vậy có thể coi DHPH trung gian là một cấp độ của DHPH ngoài và DHPH bộ phận là một cấp độ của DHPH trong.

* Quy trình thực hiện DHPH ở tiểu học thường diễn ra như sau: Đánh giá, phân loại trình độ, năng lực học tập của HS. Xây dựng kế hoạch, nội dung và lựa chọn hình thức, phương pháp dạy học cho phù hợp với từng nhóm đối tượng hoặc từng đối tượng đặc biệt. Tổ chức triển khai thực hiện. Kiểm tra, đánh giá và điều chỉnh, hoàn thiện.

b. Một số khó khăn trong thực tiễn hiện nay khi thực hiện DHPH

Qua trực tiếp làm công tác giảng dạy và qua trao đổi với các đồng nghiệp, tôi đã tổng hợp được một số khó khăn khi tiến hành dạy học phân hóa như sau:

- Sĩ số lớp học hiện nay khá đông (mỗi lớp thường trên dưới 30 HS), nên việc dạy học phù hợp

với từng đối tượng HS rất khó. Chưa kể đến việc HS có thể học tốt môn này nhưng chưa tốt môn khác nên cần phải có nhiều cách chia nhóm, phân loại đối tượng HS phù hợp theo từng môn học.

- Cơ sở vật chất còn thiếu thốn; thiếu chương trình, tài liệu tham khảo; thiếu phương tiện kỹ thuật, đồ dùng dạy học,...

- Trình độ đào tạo và năng lực sư phạm của đội ngũ GV tiểu học hiện nay chưa đồng đều, chưa có nhiều GV có năng lực và kinh nghiệm trong việc DPHP.

- GV tiểu học phải dạy nhiều môn nên khó khăn trong việc chuẩn bị kế hoạch bài dạy theo định hướng phân hóa.

- Có thể xuất hiện những biểu lộ mất tự tin hay mặc cảm về tâm lý đối với HS đầu cấp khi bị xếp vào nhóm yếu, kém cũng như tâm lý lơ đãng của phụ huynh HS.

Để khắc phục những khó khăn trong thực tiễn nói trên, cần phải kết hợp nhiều giải pháp tổng thể như điều chỉnh sĩ số lớp học; tăng cường cơ sở vật chất, phương tiện dạy học; tổ chức biên soạn chương trình, nội dung; bồi dưỡng chuyên đề cho đội ngũ GV, tăng cường học liệu cho HS.... Trong đó cần ưu tiên cho việc nâng cao năng lực nghề nghiệp GV, hỗ trợ cho GV những nghiệp vụ sư phạm để DPHP có hiệu quả là cần thiết.

c. Một số biện pháp về nghiệp vụ sư phạm để thực hiện dạy học phân hóa ở tiểu học đạt hiệu quả

Trong từng công đoạn của tiến trình DPHP như đã trình bày ở trên, GV cần thực hiện những biện pháp về nghiệp vụ sư phạm như sau:

c.1. Kết hợp nhiều hình thức kiểm tra để đánh giá, chẩn đoán, phân loại đối tượng HS theo trình độ

- Kết hợp kiểm tra định kì, kiểm tra thường xuyên và quan sát lớp học:GV cần thận trọng

khi đưa ra kết luận một HS nào đó thuộc nhóm trình độ nào. Do vậy, cần phải kết hợp nhiều hình thức kiểm tra trong dạy học để có kết quả khách quan và chính xác. Ngoài việc kiểm tra định kì và kiểm tra thường xuyên, GV nên có sổ tay ghi chép kết quả quan sát, theo dõi hàng ngày, trong đó lưu ý đến những trường hợp đặc biệt, hoặc quá xuất sắc hoặc quá yếu để tiến hành DPHP phù hợp.

- Kết hợp kiểm tra độ khó và độ nhanh, tăng cường cho HS tự đánh giá:Hiện nay, GV thường chỉ

thiết kế đề kiểm tra theo độ khó. Để có thể phân loại sâu hơn, GV thiết kế đề kiểm tra kết hợp độ khó và độ nhanh, tức là tăng số lượng bài tập trong mỗi lần kiểm tra, kết quả đánh giá không theo thang điểm 10 mà là GV ghi nhận trong cùng một khoảng thời gian đó, HS làm đúng được bao nhiêu bài. Cách làm này khuyến khích HS phát huy hết khả năng của mình đồng thời có thể tự đánh giá khả năng của mình so với các bạn.

c.2. Phân bậc nhiệm vụ trong thiết kế kế hoạch bài dạy

Phân bậc nhiệm vụ học tập đối với nội dung mang tính lí thuyết: Kỹ thuật cơ bản cho việc thiết kế này là chia nhỏ nội dung học tập ra thành nhiều nhiệm vụ. HS khá, giỏi sẽ thực hiện nhiệm vụ khó hơn hoặc nhiều nhiệm vụ hơn hoặc thực hiện không có sự hướng dẫn. HS TB hoặc yếu sẽ thực hiện ít nhiệm vụ, đơn giản hơn hoặc ít hơn, hoặc được những chỉ dẫn, hỗ trợ nhiều hơn.

Khi tổ chức DPHP nội dung thực hành luyện tập và sửa bài tập, thường yêu cầu cao về năng lực tổ chức và quản lý lớp học của người GV. Do đó GV cần dự kiến về thời gian và biện pháp sao cho phù hợp nhất để phát huy khả năng của từng HS.

c.3. Linh hoạt trong tổ chức hoạt động nhóm khi DPHP

Tùy theo mục tiêu dạy học, việc chia nhóm có thể theo nhiều cách: Nhóm đôi (nhóm đôi ngẫu), nhóm ngẫu nhiên, nhóm hỗn hợp và nhóm phân theo trình độ. Trong DPHP, nhóm hỗn hợp được sử dụng khi nhiệm vụ của các nhóm là như nhau, với mục đích là HS giỏi sẽ giúp đỡ HS yếu hơn. Nhóm theo trình độ được sử dụng khi mức độ yêu cầu của nhiệm vụ từng nhóm khác nhau, như ví dụ nêu ở trên hoặc trong thực hành giải bài tập để mỗi nhóm được yêu cầu làm những bài tập với độ khó khác nhau.

c.4. Giao tiếp trong dạy học phân hóa

Đối với GV, lời nói của GV trong dạy học hoặc giao tiếp với HS rất có ý nghĩa vì đặc điểm tâm lí cơ bản của lứa tuổi này là vô tư và hồn nhiên, các em đặt rất nhiều niềm tin vào giáo viên. Do vậy, GV cần có kĩ thuật nói rõ ràng, tốc độ vừa phải, dễ nghe, thân thiện nhưng nghiêm túc và luôn khuyến khích. Không nên gay gắt hay nặng lời với những HS yếu kém. Với mỗi trường hợp, cần tìm hiểu nguyên nhân để có biện pháp hỗ trợ, giúp đỡ HS phù hợp.

Đối với HS, GV nên khuyến khích HS nói lại bằng ngôn ngữ của mình khi hiểu một nội dung học tập nào đó. Ví dụ như mô tả lại cách hiểu các mối quan hệ trong một bài toán, cách thực hiện

các bước giải một bài toán, ... để giúp HS hiểu sâu sắc và ghi nhớ tốt hơn, đồng thời giúp GV có cơ sở để đánh giá HS trung thực hơn.

....., ngày....tháng....năm...

Người viết

Mời bạn đọc cùng tham khảo thêm tại mục [giáo dục đào tạo](#) trong mục [biểu mẫu](#) nhé.

vndoc